

історії, що робить її більш живою та значущою для сучасного покоління. Таким чином, історія повсякдення займає важливе місце в сучасній історичній освіті, забезпечуючи багатовимірне і глибоке розуміння минулого та його впливу на сучасність.

Література

1. Бондаренко, І. О. (2017). Історія повсякдення: дослідження соціальних практик та культурних трансформацій. Київ: Академія наук. 122 с.

2. Гречко, С. А. (2016). Соціальна історія як інструмент вивчення повсякденного життя. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 243 с.

3. Шевченко, І. П. (2016). Життя людей у різні епохи: історія повсякдення як метод історичного дослідження. Дніпро: ДНУ. 177 с.

4. Смирнова, О. С. (2018). Історія повсякденного життя: аналітичний підхід до вивчення побуту та соціальних змін. Київ: Наукова думка. 136 с.

5. Макаренко, Т. І. (2020). Роль історії повсякдення в сучасному навчанні історії. Харків: ХДПУ. 212 с.

6. Шевченко, І. П. (2016). Життя людей у різні епохи: історія повсякдення як метод історичного дослідження. Дніпро: ДНУ. 198 с.

Дешко Петро Петрович,

*магістр зі спеціальності «Історія та правознавство»,
практичний психолог в КЗ «Мукачівський професійно-аграрний ліцей
імені Михайла Данканича» Закарпатської обласної ради, м. Мукачево*

КРИТИКА КОНЦЕПЦІЇ «ДАВНЬОРУСЬКОЇ НАРОДНОСТІ» КРІЗЬ ПРИЗМУ КЕЛЬТСЬКОЇ ГІПОТЕЗИ ПОХОДЖЕННЯ РУСІ

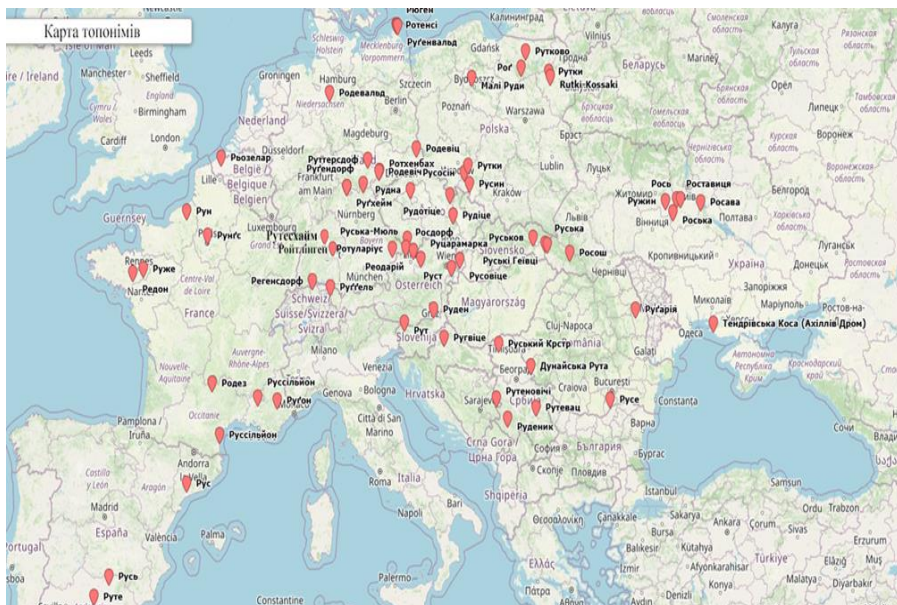
У російській історіографії продовжують домінувати концепції так званої «давньоруської народності» та «спільної колиски», які визначають основні теоретичні підходи до вивчення історії Київської Русі. Водночас ці ідеологічні конструкції є продуктом конкретної суспільно-політичної парадигми й використовуються для обґрунтування державної політики. Проте в межах глобального наукового дискурсу вони не витримують критики, оскільки суперечать

сучасним методологічним підходам до вивчення етногенезу. Незважаючи на це, російська академічна традиція продовжує їх підтримувати, керуючись, передусім, політичними інтересами.

Варто зазначити, що формування протоукраїнського етносу розпочалося задовго до періоду існування так званої «давньоруської народності» (X–XII ст.). Цей процес відбувався внаслідок інтеграції різних етнічних груп, зокрема кельтських рутенів та інших племен. Важливим аргументом на користь давності українського етногенезу є мовознавчі дослідження. Так, за концепцією Юрія Шевельова, українська мова походить із праслов'янської й формувалася упродовж VI–XVI століть [5, с. 38]. Водночас лінгвіст Костянтин Тищенко запропонував теорію «Десяти історичних свідків прадавності української мови», які підтверджують її розвиток ще з раннього середньовіччя [6]. Особливої уваги заслуговує шостий мовний свідок, який пов'язаний із кельтськими сусідами (II ст. н. е.). Зокрема, поширення в українській мові суфікса *-ина* (*людина, дівчина, родина, тварина, драбина*) може бути результатом кельтського впливу. Крім того, серед можливих кельтських запозичень К. Тищенко відзначає слова: *слуга, влада, ліки, бевзь, щит, молитися, сало* тощо [7, с. 34].

Таким чином, можна стверджувати, що українська мова є давньою мовою сформованого українського етносу, який існував задовго до появи концепції «давньоруської народності» або формування російської нації.

При цьому варто наголосити, що концепція «давньоруської народності» не витримує критики з огляду на кельтську гіпотезу походження Русі. Ми вважаємо, що кельтське плем'я рутенів відіграло ключову роль у становленні протоукраїнського етносу, вплинуло на його ідентичність, ендоетнонім та розвиток державності. Відповідно, міграція кельтів-рутенів могла відбутися ще до формування Київської Русі, а їхня присутність засвідчена топонімікою Балтійського регіону (*Руг, Ругенгоф, Ругард, Рушвіц, Ругенвальд* [4; 8]) і Подунав'я (*Ротуларіус, Реодарій, Росдорф, Руська Мюль* [1; 9]). Крім того, значна кількість європейських топонімів може бути пов'язана з рутенами або русами (див. рис. 1), що є додатковим аргументом на користь цієї гіпотези.

Мал. 1. Карта топонімів, пов'язаних з етнонімами «рутени», «руги», «русини» (Джерело: Сформоване автором)

Історичні джерела також містять згадки про зв'язок русів із кельтами. Так, хроністи Симеон Логофет (Метафраст), Галл Анонім і Сугерій ототожнювали русів із нащадками кельтів. Згідно з цією теорією, кельти-рутени, які проникли на територію сучасної України, могли відіграти важливу роль у формуванні праукраїнського етносу, залишивши свій ендонім, що згодом став основою для назви держави Русь. Відомо, що в Нарбонській Галлії (сучасна південна Франція) існувало кельтське плем'я рутенів, яке, ймовірно, мігрувало на схід.

Ці дані корелюють із висновками, викладеними у дослідженні «Генезис та становлення Русі (VI–X ст.)» [2] та статті «Походження Русі в контексті кельтської теорії», опублікованій у виданні «Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки» (2024, Т. 35 (74), № 3, с. 28–31) [3]. Додатковий аналіз цієї теми здійснено в статті «Проблема концепції “давньоруської народності” в контексті кельтської гіпотези походження Русі».

Відповідно до запропонованої концепції, ймовірна міграція кельтів-рутенів відбулася між 469 роком (після розпаду гунської

імперії) та 562 роком (утворення Аварського каганату). Однак археологічні свідчення вказують на можливість їхньої присутності в Наддніпрянщині ще раніше. У подальшому рутени, ймовірно, асимілювалися зі слов'янами, які в той період входили до союзних об'єднань із гунами.

Література

1. Галенко О. І. Рутенська марка за джерелами IX–XII ст. *Наукові записки*. 2006. Вип. 29. С. 6–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2006_29_3. (дата звернення: 02.04.2025).
2. Дешко П. П. Генезис та становлення Русі (VI–X ст.): кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр». ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука»; Ф-т. географії, іст. та туризму; Каф. іст., теорії держ. і права та філософії. Рівне: 2024. 88 с.
3. Дешко П. П. Походження Русі в контексті кельтської теорії. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2024. Т. 35 (74), № 3. С. 28–31.
4. Молчанова А. А. Балтийские славяне и Северо-Западная Русь в раннем Средневековье. URL: <http://rodnovery.ucoz.lv/forum/16-42-1> (дата звернення 02.04.2025).
5. Тищенко К. М. Асиміляція середньовічних меншин до української мовної спільноти. *Український глотогенез: матеріали Міжнар. наук. конф.* / Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2015 С. 38–67.
6. Тищенко К. М. Десять історичних свідків прадавності української мови. *Вісник НТШ*. 2023. № 67. С. 64–76.
7. Тищенко К. М. Контури лексико-топонімічної стратиграфії України і етногенез українців. *Народна творчість та етнографія*. 2005. №. 4. С. 31–44.
8. Цветков С. Э. Начало русской истории. С древнейших времен до княжения Олега. URL: https://www.phantastike.com/history/nachalo_russkoj_istorii_s_drevn_vremen/djvu/view/ (дата звернення: 02.04.2025).
9. Щодра О. М. Слов'яни і Русь в ранньому середньовіччі: передумови і початки формування імперії русів. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 481 с. URL: https://docs.google.com/file/d/1DqeDDBX14ReqdNh5V3VFusi1CV1ovNCK/edit?usp=docslist_api&filetype=msword (дата звернення: 02.04.2025).